

Multifunctionele landbouw en de fiscus

'Dat regelt mijn boekhouder'

Colofon

Uitgave van Wageningen University & Research

Tekst	Maria van Boxtel, Land & Co www.landco.nl
Tekstcontrole	Edwin Sloot Flynth
Redactie	Marcel Vijn Wageningen University & Research Arjan Monteny LTO Vakgroep Multifunctionele Landbouw
Vormgeving	Caroline Verhoeven-Poelhekke Wageningen University & Research
Fotografie	Dick Boschloo, Marcel Vijn & beeldbank LTO Multifunctionele Landbouw

Herziene versie 2021

Disclaimer | Deze brochure is opgesteld op basis van actuele wet- en regelgeving. De brochure is niet volledig en uitputtend. Het geeft ondernemers in de Multifunctionele Landbouw een handreiking hoe om te gaan met fiscale aspecten op het eigen bedrijf. De informatie is met zorg samengesteld. Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend. De opstellers, Wageningen University & Research en Land & Co, aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden of onjuist gebruik van de geboden informatie.

Deze herziene editie is mogelijk gemaakt door het KOM-project Naar een robuuste Multifunctionele landbouw (KoM-20049). Het is een samenwerking tussen LTO Nederland (Vakgroep Multifunctionele landbouw), Aeres Hogeschool Dronten, Federatie Landbouw en Zorg, Coöperatie Verenigde Agrarische Kinderopvang, VEKABO, Stichting Educatief Platteland! (Platform Boerderijeducatie Nederland) en Wageningen University & Research. Dit project ontvangt financiële steun van de Topsectoren Agrifood en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Binnen de Topsectoren werken bedrijfsleven, kennisinstellingen en de overheid samen aan innovaties op het gebied van duurzame productie van gezond en veilig voedsel en de ontwikkeling van een gezonde, groene leefomgeving.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	pagina
'Dat regelt mijn boekhouder'	3
Basisprincipes belasting	4
Aftrekposten: gebruik ze slim	6
Veranderingen in vermogen	8
BTW: vaste tarieven per activiteit	10
Gemengd gebruik: duidelijke administratie	12
Eerst je plan, dan de fiscus	14

'Dat regelt mijn boekhouder'

Op jouw bedrijf heb je naast de landbouw ook inkomsten uit recreatie, educatie, boerderijverkoop, zorg, kinderopvang of natuurbeheer. Voor zo'n multifunctioneel bedrijf laat je de administratie en de fiscale zaken afhandelen door de boekhouder of accountant. Slim, want jij en je gezin hebben tenslotte al genoeg te doen! Kortom: 'dat regelt mijn boekhouder'. Als ondernemer is het wel verstandig de fiscale aspecten van deze multifunctionele inkomsten zelf te overzien. Jouw bedrijfskeuzes hebben tenslotte altijd fiscale gevolgen. Nederland kent een belastingsysteem dat goed rekening houdt met de voortzetting van familiebedrijven, zoals landbouwbedrijven. Voor landbouwbedrijven kent de Nederlandse belasting bovendien uitzonderingen, om een goede voedselvoorziening te waarborgen. Een voorbeeld van deze uitzondering is de landbouwvrijstelling voor de waardeveranderingen van agrarische grond. Fiscale regels die expliciet voor de landbouw gelden, zijn niet zomaar van toepassing op een tweede, niet agrarische tak. De multifunctionele, tweede tak kan betekenen dat de fiscale benadering van je onderneming verandert. Het kan gevolgen hebben voor de toepassing van de landbouwvrijstelling over de waardeverandering van je gronden. Ook kan het gevolgen hebben voor je BTW-strategie. Per tak kan het namelijk verschillen welk BTW tarief je moet hanteren, want het BTW tarief is gebaseerd op je activiteit, op wat je doet. De wetgever bepaalt of je met educatie, zorg of kinderopvang belaste prestaties of juist vrijgestelde prestaties verricht voor de BTW, en welk BTW-tarief je moet gebruiken. Dat heeft onder andere gevolgen voor het wel of niet kunnen terugvragen van de BTW op je investeringen. Het is daarom verstandig bij grote veranderingen met je accountant samen de fiscale aspecten kritisch te beoordelen.

Deze brochure geeft je informatie en tips over de fiscale aspecten van de multifunctionele landbouw. De informatie is niet specifiek gericht op de belasting in de primaire landbouw, maar gaat over de verbreding in zorg, recreatie, kinderopvang, educatie en verkoop van producten en natuurbeheer. De brochure biedt je een overzicht van de fiscale aspecten, die je kunt gebruiken bij het gesprek met jouw boekhouder of accountant. Voor meer informatie vind je per onderwerp steeds een doorverwijzing. In de brochure vind je geen fiscaal advies over wat het meest geschikt is voor jouw eigen bedrijf. Voor elk bedrijf is namelijk maatwerk nodig.

Basisprincipes belasting

Boeren en tuinders met activiteiten zoals zorg, natuurbeheer of recreatie zijn niet anders dan andere ondernemers in Nederland. Als multifunctionele landbouwer kun je gebruik maken van alle fiscale mogelijkheden, mits je aan de voorwaarden voldoet. De belangrijkste vormen van belasting voor bedrijven zijn die op inkomen of winst: inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting en daarnaast de belasting op de toegevoegde waarde op jouw omzet (omzetbelasting of BTW). Naast onderstaande belastingen is voor jou als multifunctionele boer of tuinder ook de loonbelasting over het loon aan je werknemers belangrijk. Deze belasting stelt extra eisen aan je administratie.

Uitzondering voor de landbouw: landbouwvrijstelling

Voor de landbouw kent de belastingwetgeving wel een belangrijke uitzondering: de landbouwvrijstelling. De landbouwvrijstelling is een vrijstelling voor de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting. De landbouwvrijstelling zorgt dat waardeverandering van landbouwgrond niet wordt belast, bijvoorbeeld bij verkoop als landbouwgrond aan een andere boer of tuinder. De waardeverandering is wel belast wanneer de waardeverandering is ontstaan in de uitoefening van je bedrijf, bijvoorbeeld door drainage, ontginning of ruilverkaveling. En de waardeverandering is ook belast als de stijging is ontstaan doordat de gronden een andere bestemming krijgen, zoals bijvoorbeeld een partycentrum in plaats van een landbouwbedrijf. Zie voor meer informatie bladzijde 8 over verandering in vermogen.

Soort belasting	Bij wie heft de fiscus deze belasting?	Waarover heft de fiscus deze belasting?
Inkomstenbelasting (IB)	Natuurlijke personen: mensen met eigen onderneming, in de vorm van een eenmanszaak, maatschap, CV of VOF	Inkomen, of preciezer belastbare inkomens uit werk en woning, aanmerkelijk belang en sparen en beleggen
Vennootschapsbelasting (VPB)	Lichaam: rechtspersonen die een onderneming uitoefenen, bijvoorbeeld een BV, een stichting of een NV	Winst, of preciezer het belastbaar bedrag of belastbare winst
Omzetbelasting (OB)	BTW-ondernemer	Toegevoegde waarde op goederen en diensten, oftewel vergoeding

TIP: Op zoek naar de juiste rechtsvorm voor je bedrijf? Download en lees voor concrete voorbeelden de brochure 'Rechtsvormen in de multifunctionele landbouw' over de meest geschikte rechtsvormen van www.multifunctionelelandbouw.net

TIP: Fiscale ontwikkelingen gaan snel: elk jaar verandert er wel iets. Wil de overheid bijvoorbeeld de economie in de bouw stimuleren, dan verandert de wetgever het BTW-tarief voor de verbouw van woningen tijdelijk van het hoge naar het lage tarief. Realiseer je dat wijzigingen in de belastingwetten of -uitvoering fiscale gevolgen kunnen hebben voor jouw bedrijfsvoering.

Multifunctioneel: fiscale eenheid of meerdere fiscale eenheden?

Een multifunctioneel bedrijf is uniek omdat de landbouw verbonden is met je andere activiteiten. De kleintjes in de kinderopvang mogen de kalfjes voeren. Toeristen op je boerderijcamping waarderen het landschap. En cliënten in de zorg doen nuttig en zinvol werk in het seizoensritme van de boerderij. Juist die samenhang maakt dat jullie iets bijzonders te bieden hebben. Jullie presenteren het bedrijf naar buiten als één geheel. En in je dagelijkse werk zijn alle activiteiten in elkaar gevlochten. Overleg met je accountant of het bedrijf ook fiscaal bij elkaar houden of juist opdelen in meerdere fiscale ondernemingen het beste is voor jullie. Voordeel van je bedrijf fiscaal als één eenheid te behouden is dat je optimaal gebruik kan blijven maken van speciale regelingen die gelden voor landbouw of natuurbeheer, zoals de landbouwvrijstelling bij waardeverandering van grond. Want als investeringen, werkzaamheden en inkomsten van een tweede tak sterk verweven zijn met de landbouwtak, is het voor de belastingheffing logisch dat beide activiteiten als één onderneming worden beschouwd. Jouw landbouwactiviteiten en je multifunctionele activiteiten 'hebben elkaar nodig'. Voordeel van meerdere takken opsplitsen in meerdere fiscale eenheden, is dat je per tak je investeringen, het rendement en eventuele regelingen voor investeringsaftrek goed kan overzien. Hoe meer de tweede tak los komt te staan, des te groter is de kans dat de takken niet meer in één fiscale onderneming zijn onder te brengen. Kortom: een dergelijke keuze is maatwerk, overleg een fiscale splitsing van je activiteiten altijd met je accountant.

Aftrekposten: gebruik ze slim

Aftrekposten verlagen je fiscale winst, zodat je minder inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting hoeft af te dragen. Zoals bekend: aftrekposten zijn, mits aan de voorwaarden is voldaan, toegankelijk voor iedere ondernemer en je kunt er lang plezier van hebben. Om voordeel te hebben van aftrekposten moet je wel winst maken. En je krijgt een belastingbesparing, geen uitgekeerde cash.

Denk bij jouw investering daarom ook aan een goede planning van het benodigde geld voor de investering, je liquiditeit. De overheid stimuleert investeringen in duurzaamheid. Daarom zijn er een paar bijzondere investeringsaftrekposten die ook interessant zijn voor jou als multifunctionele boer of tuinder. Met deze duurzame aftrekposten kun je namelijk versneld afschrijven of het afschrijvingstempo zelf bepalen. Dit zijn investeringsaftrekposten zoals de EIA en MIA en de regeling voor willekeurige afschrijvingen VAMIL:

- **EIA of Energie Investerings Aftrek:** je kunt 45,5% van bepaalde investeringskosten in duurzaam energiegebruik aftrekken van de fiscale winst. Verken naast deze belastingregeling ook of de investeringssubsidieregelingen SDE++ (Stimulering Duurzame Energietransitie) en ISDE (Investeringsubsidie Duurzame Energie) iets voor jou zijn
- **MIA of Milieu Investerings Aftrek:** je kunt tot 36 % van de investeringskosten van bepaalde milieuvriendelijke investeringen aftrekken van de fiscale winst

- **Vamil of Willekeurige afschrijving Milieu Investerings:** je kunt zelf bepalen, binnen de voorwaarden van de VAMIL, wanneer je deze milieuvriendelijke investeringskosten afschrijft tot 75% van de investeringskosten. Het tempo bepaal je zelf. Dat levert een liquiditeitsvoordeel en een rentevoordeel op.

Deze duurzame aftrekposten kun je toepassen bovenop de kleinschaligheids-investeringsaftrek (KIA). Het directe financiële voordeel van deze regelingen is afhankelijk van het belastingpercentage aan inkomsten- of vennootschapsbelasting dat je zou moeten betalen. Om hiervoor in aanmerking te komen moet jouw type investering voorkomen op de 'energielijst' of op de 'milieulijst', zie www.rvo.nl. Deze aftrekposten zijn vaker van toepassing voor het agrarische deel van je activiteiten. Houd rekening met de aanmeldingsprocedure en de termijnen voor de aanmelding. Kijk op www.rvo.nl voor de actuele lijsten en voorwaarden.

Aftrekposten voor het ontwikkelen van je bedrijf of het opzetten van een nieuw bedrijf, zoals speur en ontwikkelingswerk (WBSO) of innovaties (Innovatiebox) zijn onder bepaalde voorwaarden ook toegankelijk voor multifunctionele agrarische ondernemers. Overleg met je accountant of jouw activiteit in aanmerking komt.

Om gebruik te maken van deze aftrekposten, is het van belang dat de belastingdienst jouw bedrijf ook voor de inkomsten- of vennootschapsbelasting ziet als ondernemer.

Als multifunctionele boer of tuinder heb je al een landbouwbedrijf en verbreed je alleen je activiteiten als ondernemer, dus is dit vaak geen probleem. Laat je een startende ondernemer zelfstandig een tak op je bedrijf opstarten, bijvoorbeeld je dochter als zorgondernemer? Overleg dan met je accountant over de optimale bedrijfsvorm.

TIP: Onder de 41 jaar en bezig een agrarisch bedrijf over te nemen? Maak dan gebruik van de 'jonge landbouwersregeling JOLA'. Jonge landbouwers kunnen bij het ministerie van LNV subsidie aanvragen voor investeringen in moderne voorzieningen zoals installaties en machines, volgens de provinciale investeringslijst voor jouw provincie. Meer informatie op www.rvo.nl of bij jouw provincie.

TIP: Subsidie kan een goede mogelijkheid zijn om een gedeelte van je investeringen te laten financieren, vooral als je samenwerkt of een maatschappelijke bijdrage levert met je plan. Subsidie is maatschappelijk geld, dat goed besteed moet worden. Realiseer je dat hier veel verantwoording en administratie bij komt kijken. Bovendien heeft subsidie als bijkomend effect dat je kosten en/of afschrijvingen lager worden. Je realiseert dan meer fiscale winst. Hierover moet je nog belasting betalen. Het grote voordeel voor jou is natuurlijk dat je een flink bedrag kunt krijgen op het moment dat je ook daadwerkelijk investeert. Overleg met de subsidie-adviseur van je accountantskantoor voor welke subsidieregeling jij in aanmerking komt.

Verandering in vermogen

Als agrarische ondernemer heb je vaak veel vermogen in grond en gebouwen. Ons belastingsysteem maakt een uitzondering voor de landbouw en belast de waardeverandering van agrarische grond voor de boer of tuinder niet, zolang je het blijft gebruiken als landbouwgrond. Zo houdt ons belastingsysteem rekening met de voortzetting van familiebedrijven. Deze uitzondering heet de landbouvvrijstelling. Met de landbouvvrijstelling is het mogelijk om zonder belastingheffing grond te verkopen aan een andere ondernemer met een agrarisch bedrijf.

Landbouvvrijstelling: alleen voor de landbouw

De landbouvvrijstelling zorgt dat de waardeverandering van landbouwgrond niet wordt belast, bijvoorbeeld bij verkoop als landbouwgrond aan een andere boer of tuinder. De waardeverandering van agrarische grond is wel belast wanneer de waardeverandering is ontstaan in de uitoefening van je bedrijf, bijvoorbeeld door drainage, ontginning of ruilverkaveling. De waardeverandering is ook belast als de grond niet in het eigen landbouwbedrijf is gebruikt (bijv. bij verpachting) of als de stijging is ontstaan doordat de gronden een niet-agrarische bestemming of niet-agrarisch gebruik krijgen, zoals bijvoorbeeld een partycentrum in plaats van een landbouwbedrijf.

Let op: met deze andere bestemming bedoelt de fiscus 'ander gebruik' onder de belastingwetgeving. Dit is niet hetzelfde als een andere bestemming die de gemeente je kan toekennen onder het bestemmingsplan. Realiseer je dat elke wet zijn eigen definities kent voor woorden die in ons gewone spraakgebruik hetzelfde zijn: bestemming voor de gemeente is iets anders dan bestemming voor de belastingdienst. De fiscus beoordeelt zelfstandig, uiteraard vaak in gesprek met jou en je accountant, of voor jou ander gebruik en dus een andere fiscale bestemming geldt.

Bouw of gebruik je gebouwen voor je multifunctionele takken, zoals voor de zorg of recreatie? Dan kan het zijn dat de landbouvvrijstelling niet meer geldt voor de ondergrond onder dat gebouw. Houd dan rekening met een mogelijk fiscaal belaste waardeverandering van die grond en zorg voor een voldoende reservering om de belasting te kunnen voldoen. De fiscus is terecht alert als je gronden gebruikt voor niet-landbouw activiteiten. Bij het afsplitsen van een multifunctionele tak in een aparte onderneming kan dit leiden tot belastingheffing.

Zolang er sprake is van één onderneming met twee takken zal er nog geen directe belastingheffing plaatsvinden. Dat de takken 'elkaar nodig hebben' voor een optimale bedrijfsvoering maakt je verhaal dus sterker. Bijvoorbeeld: de kinderen op je agrarische kinderopvang spelen en 'werken mee' op de boerderij, en juist vanwege die boerderij kiezen hun ouders voor jullie.

Herinvesteren en uitstel belastingheffing

Je kent de regelingen om bedrijfsmiddelen te verkopen en de boekwinsten in nieuwe bedrijfsmiddelen te investeren? Dat kan goed met de herinvesteringsreserve (HIR). Deze regeling is bedoeld om directe belastingheffing te voorkomen en zo de continuïteit van je bedrijf goed mogelijk te maken.

De HIR werkt als volgt: de belastingheffing over een boekwinst bij verkoop een bedrijfsmiddel, kan de investering in een vervangend of een ander bedrijfsmiddel onmogelijk maken of beperken. De belastingwet houdt hiermee goed rekening door middel van de herinvesteringsreserve. Als de boekwinst in een HIR wordt ondergebracht, blijft directe belastingheffing achterwege. Koop je een ander bedrijfsmiddel terug? Dan wordt de HIR op het investeringsbedrag afgeboekt. Hierdoor krijgt het nieuwe bedrijfsmiddel een lagere boekwaarde. Dit beïnvloedt ook de afschrijving op het nieuwe bedrijfsmiddel.

Wil je deze regeling inzetten? Dan gelden er voorwaarden voor de HIR:

In principe moet je voor (verkochte) bedrijfsmiddelen die een levensduur hebben van meer dan tien jaar herinvesteren in eenzelfde soort bedrijfsmiddel. Verkoop je bijvoorbeeld een stal, dan moet je herinvesteren in een stal. Je mag altijd herinvesteren in bedrijfsmiddelen die je sneller dan in tien jaar afschrijft. Dat kan zonder de eis van 'eenzelfde soort bedrijfsmiddel'.

Maar wat als je een deel van je dierrechten of je fosfaatrechten verkoopt en later wilt

investeren in de inventaris bij je kinderopvang? Er kan dan soms discussie ontstaan of dit 'eenzelfde soort bedrijfsmiddel' is. Uit de rechtspraak blijkt dan: als je tweede tak onderdeel uitmaakt van de agrarische onderneming, kun je onder voorwaarden de HIR die is gevormd bij verkoop van een bedrijfsmiddel in de ene tak, gebruiken op een herinvestering in de andere tak. Dus: je hebt bijvoorbeeld fosfaatrechten en al jaren een kleine kinderopvang, je verkoopt een deel van de rechten en herinvesteert in de inventaris van je agrarische kinderopvang.

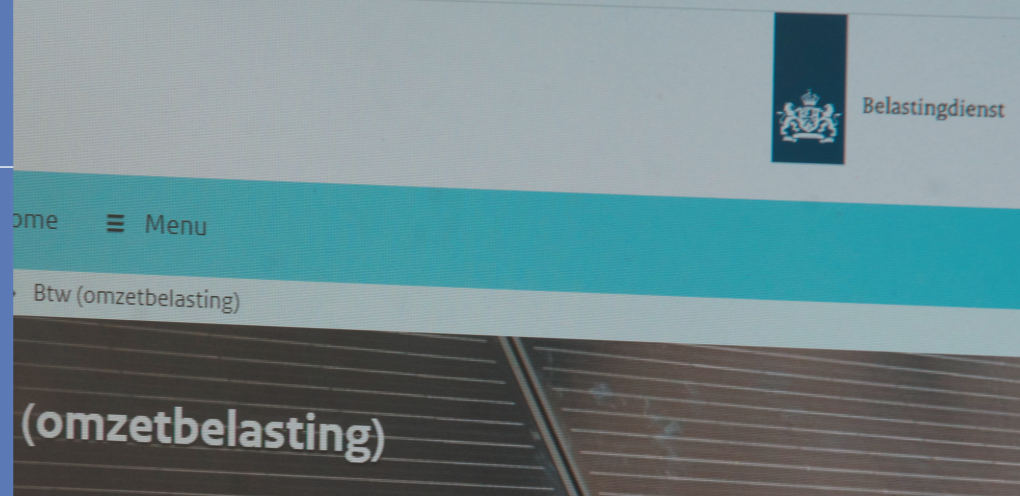
Ook bij staking van een bedrijf of bedrijfstak zijn er mogelijkheden om te reserveren. Deze reserve kan bij staking van de gehele onderneming worden afgeboekt op de investeringen in een nieuwe onderneming. In die nieuwe onderneming moet je binnen twaalf maanden investeren. Overleg over de precieze voorwaarden met je accountant.

Let op: Bij pacht heb je voor niet-landbouw activiteiten toestemming van de verpachter nodig. De pachtovereenkomst gaat immers alleen over agrarisch gebruik. Investeer je zonder toestemming in bijvoorbeeld recreatie? Niet-agrarische activiteiten kunnen aanleiding zijn tot ontbinding van je pachtovereenkomst.

TIP: Heb je uitgebreide investeringsplannen? Bijvoorbeeld herontwikkeling van je gronden tot een nieuw agrarisch recreatiebedrijf? Bij dit soort ingewikkelde investeringen maakt de fiscus graag vooraf duidelijke afspraken met je over hoe dit fiscaal doorwerkt. Het geeft je vooraf zekerheid over de gevolgen en biedt je de mogelijkheid om daar waar nodig, tijdig bij te sturen. Zo'n vooroverleg met de fiscus is dan zeer aan te bevelen. Bijvoorbeeld op het gebied van de waardeveranderingen van de agrarische grond en de herinvesteringen.

BTW: vaste tarieven per activiteit

BTW staat voor Belasting Toegevoegde Waarde (of omzetbelasting). De naam zegt het al: er wordt een heffing gelegd op de vergoeding dan wel omzet op goederen en diensten. Als ondernemer in jij die omzetbelasting door dit je klant in rekening te brengen. De omzetbelasting die je betaalde bij inkoop voor de goederen en diensten, mag je hiervan aftrekken. Als het saldo positief is moet je BTW afdragen, als het saldo negatief is, ontvang je de BTW terug van de fiscus. Dat noemen we verrekenen. Zo wordt in een hele keten de heffing steeds verrekend en betaalt uiteindelijk slechts de eindgebruiker (de laatste klant) de feitelijke belasting. Bij de BTW in jij eigenlijk belasting namens het rijk, het zijn geen kosten. Er zijn verschillende BTW tarieven voor verschillende activiteiten: in Nederland 'vrijgesteld', 9% en 21%. Voor de **omzetbelasting of BTW** kijkt de belastingdienst niet naar het bedrijf als geheel, maar naar de **activiteiten binnen je bedrijf**. Een activiteit is vrijgesteld van BTW of niet. En een activiteit kent een vastgelegd tarief, jij kan niet kiezen.

Vroeger kon je als landbouwondernemer zelf kiezen of je wel of geen BTW in rekening bracht bij je klanten via de landbouwregeling. Die regeling is in 2018 afgeschaft, dus ook boeren en tuinders worden nu behandeld als normale BTW ondernemers.

Het is jouw eigen verantwoordelijkheid als ondernemer om het juiste BTW-tarief voor een activiteit of een prestatie in rekening te brengen. Het in rekening brengen van onjuiste tarieven kan leiden tot naheffingen, waarbij je BTW moet nabetalen aan

de fiscus. Zo'n naheffing kun je ook krijgen als je 9% BTW in rekening brengt waar het 21% had moeten zijn.

TIP: Start je met een nieuwe tak naast je landbouwbedrijf? Op basis van overleg met de belastingdeskundige van je accountantskantoor of de belastinginspecteur richt je jouw bedrijfsadministratie optimaal in.

BTW: welke tarieven hanteer ik?

BTW kent vastgestelde tariefspercentages: in Nederland 9%, 21% en het nul-tarief. Dit nul-tarief komt voor bij export naar landen buiten de EU. De hoofdregel is dat bij leveringen binnen de EU het geldende tarief van dat EU land in dat land moet worden betaald. Daartoe brengt de Nederlandse ondernemer 0% Nederlandse BTW in rekening en moet de Europese afnemer in zijn land aangifte doen en de buitenlandse BTW afdragen. Bij webwinkels geldt een vereenvoudigde aangifte via het éénloketsysteem. Voor elk soort goederen en voor elke activiteit is het BTW-percentage dat jij int en afdraagt door de overheid vastgelegd. Je vindt de BTW-tarieven per activiteit op www.belastingdienst.nl

De hoofdregel in de omzetbelasting is dat zorg, kinderopvang, onderwijs, en natuurbeheer zijn vrijgesteld en dat recreatie, productverkoop en activiteiten zoals kookworkshops of poldersport belast zijn met BTW. Net als de landbouw: ook een landbouwondernemer is altijd belast met BTW. Je kunt hierin niet kiezen. Vaak gelden duidelijke voorwaarden als een activiteit is vrijgesteld. Bijvoorbeeld: kinderopvang is vrijgesteld van BTW als deze voldoet aan de eisen in de Wet Kinderopvang en is geregistreerd in het Landelijk Register Kinderopvang.

Voldoe je niet aan deze voorwaarden, dan ben je BTW-plichtig. Daarnaast: boerderij-educatie valt niet onder de onderwijsvrijstelling en is een dienst belast met 21% BTW als jij als ondernemer de boerderij-educatie factureert. Natuurlijk kan je wel samenwerken met een Natuur en Milieu Educatiecentrum of een school die wel onder de onderwijsvrijstelling vallen en die jou een vergoeding betalen. Of maak voor educatie gebruik van de kleineondernemersregeling (KOR). De voorwaarden voor vrijstelling en de tarieven per activiteit kunnen veranderen in de tijd. Kijk op www.belastingdienst.nl of overleg met je accountant voor de meest recente informatie.

Weinig BTW? Gebruik de 'kleine ondernemersregeling' (KOR)

Ben je met je bedrijf in Nederland gevestigd en heb je minder dan € 20.000 omzet in één kalenderjaar? Dan kan je gebruik maken van de kleineondernemersregeling (KOR), een regeling die je vrijstelt voor de BTW. De KOR kan je aanvragen voor natuurlijke personen (eenmanszaken), combinaties van natuurlijke personen (bijvoorbeeld een maatschap of VOF) en voor rechtspersonen (bijvoorbeeld stichtingen, verenigingen of een BV). Je moet je van te voren – minimaal vier weken voor het BTW aangiftetijdvak waarin je de KOR wilt laten ingaan - met een aanmeldformulier aanmelden bij de belastingdienst. Wordt de KOR voor jou goedgekeurd? Dan hoef je geen BTW meer te berekenen aan je klanten. Ook doe je geen BTW-aangifte. Natuurlijk kun je geen BTW meer terugvragen over je kosten en investeringen. De KOR geldt voor 3 jaar. Er geldt een extra versoepeling voor ondernemers met een omzet van maximaal € 1.800. Met het hulpmiddel 'kan ik gebruik maken van de kleineondernemersregeling?' op www.belastingdienst.nl kom je er snel achter of de KOR bij jouw bedrijf past.

Verhuur gebouw

"Ik verhuur op woensdagmiddag en zaterdag een gedeelte van mijn schuur aan een plaatselijk horeca- en recreatiebedrijf. Hoe zit dat met de BTW?"

Verhuur van gebouwen is in principe vrijgesteld van BTW. Op verzoek kun je kiezen voor BTW-belaste verhuur, dat heet 'opteren' voor BTW-belaste verhuur. Een belangrijke voorwaarde bij is dan wel dat de huurder voor 90% BTW-belaste prestaties levert: de activiteiten van jouw huurder moeten dus in hoofdzaak BTW-belast zijn. Kiezen of opteren voor BTW-belaste verhuur kan voor jou aantrekkelijk zijn. Bijvoorbeeld als je een nieuw gebouw verhuurt, want je kunt dan de BTW op je investering verrekenen: terugvragen dan wel behouden

Gemengd gebruik: duidelijke administratie

Bij multifunctionele ondernemers kan het volgende gelden: je koopt in en gebruikt spullen en diensten voor beide takken, zowel de vrijgestelde als voor de BTW-plichtige tak. Dat vereist een duidelijke administratie, overleg dit met je boekhouder. Maak je ook kosten voor goederen of diensten die je zowel gebruikt bij activiteiten die zijn vrijgesteld van BTW als voor activiteiten die BTW-plichtig zijn? Bijvoorbeeld een gebouw dat je door de week gebruikt voor de dagopvang van je zorgvragers (vrijgesteld) en in het weekend voor recreatie (21% BTW)? Voor de BTW-plichtige activiteit, de recreatie in dit voorbeeld, kun je de BTW over de ingekochte goederen en diensten terugkrijgen van de belastingdienst. Bij vrijgestelde activiteiten, zoals de zorg, is het niet mogelijk BTW op inkopen af te trekken. Bij gemengd BTW-gebruik moet je goed en met gezond verstand administreren. Een redelijke manier is bijvoorbeeld de BTW-vooraftrek terugvragen op basis van het aantal uren per activiteit, het aantal m² dat je gebruikt of op basis van de omzet van elke activiteit of tak. Je kunt hierover voordat je de activiteit start afspraken maken met de belastinginspecteur. Zie het rekenvoorbeeld hiernaast.

Gemengd gebruik gebouw

"Vorig jaar liet ik een gebouw neerzetten voor recreatie en zorg. De bouw kostte € 121.000 inclusief € 21.000 BTW. Ik gebruik het gebouw voor 20% van de uren voor verhuur als groepsaccommodatie, en voor zo'n 80% voor de kinderopvang. Hoe zit het met de BTW?"

Verhuur van een groepsaccommodatie voor recreatie is een belaste prestatie (21% BTW). De kinderopvang van je vrouw is geregistreerd in het Landelijk Register Kinderopvang en voldoet aan de eisen van de Wet Kinderopvang, en is daarmee een vrijgestelde prestatie. Je kunt in dit geval voor de groepsaccommodatie 20% van € 21.000 euro BTW aftrekken als voorbelasting; je kunt dus maximaal € 4.200 BTW terugvorderen. Als de verhouding tussen belast en onbelast gebruik veranderd is, kan dit gevolgen hebben voor de BTW op het gebouw. Zie ook het voorbeeld hiernaast.

Ook binnen één tak, zoals recreatie, kunnen meerdere BTW tarieven van toepassing zijn. In dit geval: voor eten en drinken geldt het BTW tarief van 9% (behalve voor alcohol, hoog BTW tarief), voor alle andere diensten geldt het hoge BTW tarief van 21%. Jij moet dat apart administreren en ook beide tarieven per activiteit op je factuur aangeven.

Gemengde tarieven

"Onze recreatieve uitjes en zakelijke vergaderingen bieden we aan met eten en drinken. Hoe factureer ik dat correct met de BTW?"

Het BTW tarief dat je hanteert is altijd gebaseerd op de activiteit.

Veranderen van activiteit: BTW herzien

Investeer je in onroerend goed? Als je het gebouw gebruikt voor belaste prestaties, zoals landbouw of recreatie, dan kun je de BTW op uw investering in het gebouw terugvorderen van de fiscus. Gebruik je het gebouw voor onbelaste prestaties, zoals zorg, dan kun je geen BTW terugvorderen. Gebruik je het gemengd, dan is de BTW naar rato van het gebruik deels terug te vragen. Maar wat als je het gebruik na een paar jaar verandert? Bijvoorbeeld eerst voor de zorg, en dan na vier jaar voor de boerderij-educatie? Dan moet je de BTW herzien. De omzetbelasting kent voor onroerende zaken een herzieningsperiode van 10 jaar. Dat betekent dat vanaf het gebruik van de goederen of het gebouw tot negen boekjaren verder, jij als ondernemer zelf moet beoordelen of de BTW-situatie nog terecht is. Klopt de totale teruggevorderde BTW nog? Of mag je nog extra BTW terugvragen? Voor roerende zaken (bijvoorbeeld machines) geldt een herzieningstermijn voor de BTW van 5 jaar. Zie het rekenvoorbeeld hiernaast.

Veranderend gebruik gebouw

"Ik heb een gebouw voor ontvangst van gasten vijf jaar geleden gebouwd voor een ton plus BTW: € 121.000 inclusief € 21.000 BTW. Ik heb de € 21.000 BTW als voorbelasting afgetrokken. Nu wil ik in hetzelfde gebouw zorg gaan verlenen aan ouderen. Voor de komende zes jaar heb ik een goed contract met een zorginstelling en dat geeft beter rendement. Ik stop dan met losse recreatie en ontvangst van gasten. Hoe zit dat met de BTW?"

Recreatie is een met BTW-belaste activiteit, zorg is vrijgesteld. De wijziging van je activiteit valt binnen de herzieningsperiode van tien jaar voor de BTW op je investering. Je zult de BTW moeten herzien. Dit jaar (jaar vijf) en de komende jaren zal telkens iedere jaar 1/10 van € 21.000 euro BTW moeten worden herzien. In totaal zul je 5/10 van de BTW moeten terugbetalen aan de fiscus. In de omgekeerde situatie zou je vijf keer 10% van de BTW van de fiscus terugontvangen

TIP: Heb je veel natuur op je bedrijf, opvolgings- of uitbreidingsplannen en minstens vijf hectare land? Overweeg bij omzetten naar natuurgrond een deel van het land te laten rangschikken als NSW landgoed (Natuurschoonwet). Dat geeft fiscale voordelen, onder meer bij overdracht. De precieze voorwaarden lees je op www.belastingdienst.nl, zoek op 'natuurschoonwet'.

Eerst je plan, dan de fiscus

Veel veranderingen op een multifunctionele boerderij hebben fiscale gevolgen. Toch is het belangrijk dat je eerst beslist wat je wilt doen en hoe je jouw bedrijf wilt veranderen. Overleg ook eerst met je accountant op de hoofdlijnen, stuur niet op de

details. Pas daarna kun je de fiscale gevolgen overzien en kiezen. Dan kom je uit bij het maatwerk dat jouw speciale plan nodig heeft. Bij de volgende veranderingen in je activiteiten moet je rekening houden met de fiscale gevolgen:

1	Je voert verbrede activiteiten uit op je landbouwbedrijf, zonder te investeren in grond en gebouwen. De activiteiten hangen samen met je landbouwbedrijf:	<ul style="list-style-type: none"> • Organiseer je administratie slim op kostentoerekening per tak en op de verschillen in BTW-tarieven
2	Je voert verbrede activiteiten uit op je landbouwbedrijf, waarbij je investeert in grond en gebouwen. De activiteiten hangen samen met je landbouwbedrijf:	<ul style="list-style-type: none"> • Organiseer je administratie slim op kostentoerekening per tak en op de verschillen in BTW-tarieven. Beoordeel voor de inkomstenbelasting de te hanteren ondernemingsvorm • Beoordeel of extra aftrekposten ook van toepassing zijn op jouw investering • Herinvesteringsreserves vormen voor herinvesteringen tussen de takken blijft onder voorwaarden mogelijk • De landbouwvrijstelling voor de waardestijging van grond is vanaf het moment van opstart nieuwe activiteiten niet altijd meer van toepassing op verdere waardestijgingen op de grond van de nieuwe tak
3	Je voert verbrede activiteiten uit op je landbouwbedrijf, waarbij je investeert in grond en gebouwen. De activiteiten staan los van je landbouwbedrijf:	<ul style="list-style-type: none"> • Organiseer je administratie slim op kostentoerekening per tak en op de verschillen in BTW-tarieven. Beoordeel voor de inkomstenbelasting de te hanteren ondernemingsvorm • Beoordeel of extra aftrekposten ook van toepassing zijn op jouw investering • De landbouwvrijstelling voor de waardestijging van grond is slechts voor je landbouwtak van toepassing. Houd rekening met een afrekening met de fiscus over de waardestijging van de grond voor je andere activiteiten
4	Je hebt complexe investeringsplannen, bijvoorbeeld om met de bouw van een landhuis op je nieuwe landgoed je investeringen in landbouw en verbrede takken mogelijk te maken:	<ul style="list-style-type: none"> • Voer samen met je accountant vooroverleg met de fiscus en maak afspraken over de waardestijgingen en heffingen plus herinvesteringen

TIP: Je bedrijf verandert. Je startte met landbouw en zorg, nu hebben jullie een lunchroom als werkplek voor de cliënten. Je kocht een ijsmachine voor de kinderen, inmiddels verkoop je 1000 liter ijs per week aan lokale horeca. Houdt bij verandering van activiteiten ook rekening met de fiscale aspecten. Valt je nieuwe activiteit nog in hetzelfde BTW-regime? Geldt de landbouwvrijstelling voor de waardestijging van grond nog als je een multifunctioneel centrum bouwt? Overleg dit met je accountant.

TIP: Denken jullie aan bedrijfsoverdracht of opvolging, misschien maar voor één van de bedrijfstakken? De bedrijfsopvolgingsregeling of -faciliteit (BOR/BOF) geldt voor alle soorten bedrijven. En is vooral voor je landbouwtak belangrijk - overdracht is vaak alleen haalbaar als wordt overgedragen tegen een lagere prijs dan de marktwaarde. Maar ook flinke investeringen in bijvoorbeeld gebouwen voor zorg of kinderopvang kunnen gebruik van de BOR/BOF heel aantrekkelijk maken. Want een overdracht tegen een lagere prijs is fiscaal gezien een schenking en in beginsel belast met schenkbelasting. Met de BOR/BOF krijgt de opvolger een voorwaardelijke vrijstelling voor die schenkbelasting of voor erfbelasting. Dit kan zowel voor kinderen als voor niet-kinderen, uiteraard onder de voorwaarde dat het bedrijf voor een minimale tijd wordt voortgezet. Wordt een te korte periode voortgezet, dan wordt de vrijstelling ingetrokken en moet als nog de schenkbelasting betaald worden. Overleg jullie overdracht met je accountant.

TIP: Uniek aan een multifunctioneel landbouwbedrijf is de verbinding van de landbouw met de andere activiteiten, zoals zorg, natuur, kinderopvang of recreatie. In het dagelijkse werk en in het verhaal naar buiten van jou en je medewerkers, zijn de agrarische activiteiten vervlochten met al jullie andere diensten. Kortom: als bedrijf is jullie multifunctionele onderneming één geheel. Achter de schermen kan het handig zijn om het bedrijf voor de belasting of juridisch uit elkaar te halen. Zo bewaak je goed het rendement van elke tak én het plezier dat je eraan beleeft!

Multifunctionele landbouw en de fiscus

© 2021 | Wageningen University & Research

Je start met agrarische kinderopvang, je biedt een leuk logeeradres op de boerderijcamping of je verzorgt al jaren boerderijeducatie. De belastingaangifte van je landbouwbedrijf laat je regelen door jouw boekhouder of accountant. Slim. Maar als multifunctionele agrarische ondernemer is het wel verstandig de fiscale aspecten van de extra inkomsten uit je multifunctionele takken zelf te overzien, en te weten waar je op moet letten. In deze brochure krijg je een overzicht van de fiscale aspecten van een multifunctioneel landbouwbedrijf. Door de praktische voorbeelden is deze brochure ook interessant voor jouw boekhouder, accountant of agrarisch bedrijfsadviseur.

**Herziene
editie
2021**